

C-289/23. sz. ügy [Corván]¹**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2023. április 25.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Juzgado de lo Mercantil n.º 1 de Alicante (Spanyolország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. április 25.

Felperes:

Agencia Estatal de la Administración Tributaria

Alperes:

A

Az alapeljárás tárgya:

Fizetéseképtelenségi eljárás – A fizetéseképtelenségi eljárás alatt álló adós (a jelen ügy alperese) által benyújtott, a kielégítetlen kötelezettségek alóli mentesítésére irányuló kérelem – Az egyik hitelező (a jelen ügy felperese) ilyen mentesítés megadásával szembeni kifogása – A kifogás indokai: i. az adós ilyen kedvezmény igénylésekor fennálló rosszhiszeműsége, valamint ii. a kielégítetlen kötelezettségek alóli mentesítés korlátozott terjedelme közjogi követelések érintettsége esetén

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Értelmezésre irányuló előzetes döntéshozatal iránti kérelem – EUMSZ 267. cikk – A nemzeti rendelkezések (EU) 2019/1023 irányelvvel való összeegyeztethetősége – Az (EU) 2019/1023 irányelv 23. cikkének (2) és (4) bekezdése – Az adósság

¹ A jelen ügy neve fiktív. Az nem egyezik az eljárásban részt vevő egyetlen fél valódi nevével sem.

alóli mentesítés igénybevételéhez való jog – A mentesítés igénybevételéhez való jog terjedelme

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Az (EU) 2019/1023 irányelv 23. cikke (2) bekezdésének értelmezésével kapcsolatos kérdések:

1.1) Úgy kell-e értelmezni az irányelv 23. cikkének (2) bekezdését, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely megakadályozza a fizetésektelenségi eljárásról szóló törvény (TRLIC) 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontja szerinti adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét, amennyiben az irányelv átültetését megelőző, a mentesítéshez való jogot elismerő és a jogalkotó által *ex novo* bevezetett szabályozás nem rendelkezett e korlátozásról? Konkrétan pedig: az irányelv átültetése során a nemzeti jogalkotó előírhat-e a korábbi szabályozásban előírtakon túlmenően további korlátozásokat a mentesítés igénybevételének lehetősége tekintetében, különösen akkor, ha e korlátozás nem felel meg az irányelv 23. cikkének (2) bekezdésében foglalt körülmények egyikének sem?

1.2) Amennyiben a Bíróság nemleges választ ad az előző kérdésre, úgy kell-e értelmezni a 2019/1023 irányelv 23. cikkének (2) bekezdését, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely kizárja az adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét, *ha a mentesség iránti kérelmet megelőző tíz évben adóügyi, társadalombiztosítási vagy szociális rendelkezések különösen súlyos megsértése miatt jogerős közigazgatási határozattal szankciót szabtak ki, vagy ha ugyanezen határidőn belül kötelezettséget megállapító jogerős határozatot hoztak, kivéve, ha a mentesítés iránti kérelem benyújtásának napján az adós teljes mértékben eleget tett a kötelezettségének* (a TRLC 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontja), amennyiben ez a jogcím a hitelezői követelések rangsora rendszerének módosításával járna?

1.3) Amennyiben a Bíróság nemleges választ ad az előző kérdésre, úgy kell-e értelmezni az irányelv 23. cikkének (2) bekezdését, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely kizárja a TRLC 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontja szerinti adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét, *ha [...] kötelezettség megállapító jogerős határozat született, kivéve, ha a mentesítés iránti kérelem benyújtásának napján az adós teljes mértékben eleget tett a kötelezettségének*, amennyiben az ilyen körülmény nem alkalmas az adós rosszhiszeműségének

megállapítására? E tekintetben van-e jelentősége annak, hogy a fizetésképtelenségi eljárás alá vont személyt nem találták vétkesnek?

1.4) Amennyiben a Bíróság nemleges választ ad az előző kérdésre, úgy kell-e értelmezni az irányelv 23. cikkének (2) bekezdését, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely jogsértések vagy a mentesítés iránti kérelmet megelőző 10 éven belül hozott vagy születetett kötelezettséget megállapító határozatok miatt megakadályozza a TRLC 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontja szerinti adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét, figyelmen kívül hagyva a kötelezettséget keletkeztető esemény időpontját és a kötelezettséget megállapító határozat elfogadásában bekövetkező esetleges késedelmet?

1.5) Amennyiben a Bíróság nemleges választ ad a fenti kérdésekre, úgy kell-e értelmezni az irányelv 23. cikkének (2) bekezdését, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely megakadályozza a TRLC 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontja szerinti adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségét, amennyiben a nemzeti jogalkotó e korlátozást nem indokolta megfelelően?

2. Az (EU) 2019/[1023] irányelv 23. cikke (4) bekezdésének értelmezésével kapcsolatos kérdések:

2.1) Úgy kell-e értelmezni az irányelv 23. cikkének (4) bekezdését, hogy azzal ellentétes a TRLC 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontjában foglaltakhoz hasonló olyan szabályozás, amely a mentesítést kizáró, az említett 23. cikk (4) bekezdése szerinti felsorolásban nem szereplő okokat határoz meg? Konkrétan pedig: az okok 23. cikk (4) bekezdésében szereplő felsorolását kimerítő, vagy éppen ellenkezőleg, példálózó felsorolásként kell-e értelmezni?

2.2) Amennyiben példálózó felsorolásról van szó, és a nemzeti jogalkotó az irányelvben előírtakon túlmenően további kivételekről is rendelkezhet, ellentétes-e az irányelv 23. cikkének (4) bekezdésével az olyan nemzeti szabályozás, amely a közjogi követelések alóli mentesítés tilalmának általános szabályát állapítja meg, a nagyon korlátozott körülmények és nagyon korlátozott összegek esetét kivéve, a konkrét közjogi követelések jellegétől és körülményeitől függetlenül? Jelentőséggel bír-e a jelen ügyben különösen az, hogy a korábbi szabályozás – a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság, Spanyolország) ítélezési gyakorlatának értelmezése szerint – megenged bizonyos mértékű

mentesítést a közjogi követelés alól, és az átültető jogszabály e mentesítés terjedelmének korlátozását szolgálta?

- 2.3) Amennyiben a Bíróság nemleges választ ad az előző kérdésre, úgy kell-e tekinteni, hogy az irányelv 23. cikkének (4) bekezdésével ellentétes a TRLC 489. cikke (1) bekezdésének 5. pontjában foglaltakhoz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely (bizonyos, a következő előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés tárgyát képező kivételekkel) általános kizárási szabályt állapít meg a közjogi követelések alóli mentesítés tekintetében, amennyiben az állami hitelezőket a többi hitelezőhöz képest kedvezőbb bánásmódban részesíti?
- 2.4) Különösen, és az előző kérdéssel kapcsolatban, jelentőséggel bír-e az, hogy a szabályozás bizonyos mértékű mentesítést biztosít a közjogi követelések alól, de kizárólag bizonyos tartozások tekintetében és pontosan meghatározott korlátok között, amelyek nem bírnak jelentőséggel az adósság tényleges összege szempontjából?
- 2.5) Végül, úgy kell-e értelmezni a 2019/[1023] irányelv 23. cikkének (4) bekezdését, hogy azzal ellentétes a TRLC 489. cikke (1) bekezdésének 5. pontjában foglaltakhoz hasonló szabály, amennyiben a mentesítést *az igazságosságon, szolidaritáson és a jogállamiságon alapuló társadalom érdekében történő kielégítés különös jelentősége* indokolja, és a mentesítés általános jelleggel vonatkozik a közjogi követelésre a követelés sajátos jellegére való tekintet nélkül? Van-e jelentősége e tekintetben különösen annak, hogy az általános igazolás mind az irányelv 23. cikkének (4) bekezdésében felsorolt adósságokra, mind pedig az e felsorolásban nem szereplő körülményekre vagy adósságokra is vonatkozik?

Az uniós jog hivatkozott rendelkezései

1. Elsődleges jogi szabályok

- 1.1. Az Európai Unióról szóló szerződés 3. cikke (3) bekezdésének I. pontja.
- 1.2. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 26. cikke.
- 1.3. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 15. cikke (A foglalkozás megválasztásának szabadsága és a munkavállaláshoz való jog), 16. cikke (A vállalkozás szabadsága) és 47. cikke (A hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog)

2. Másodlagos jogi szabályok

- 2.1. A megelőző szerkezetátalakítási keretekről, az adósság alóli mentesítésről és az eltiltásokról, valamint a szerkezetátalakítási, fizetéseképtelenségi és adósság alóli mentesítési eljárások hatékonyságának növelését célzó intézkedésekről, és az (EU) 2017/1132 irányelv módosításáról szóló, 2019. június 20-i (EU) 2019/1023 európai parlamenti és tanácsi irányelv (szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv, HL 2019. L 172., 18. o.) 21. cikkének (1) bekezdése és 23. cikkének (2) és (4) bekezdése

3. Ítélezési gyakorlat

- 3.1. A Bíróság (hetedik tanács) 2017. március 16-i Agenzia delle Entrate kontra Marco Identi ítélete (C-493/15, EU:C:2017:219)

A hivatkozott nemzeti jogi rendelkezések

4. A nemzeti jog szabályai

- 4.1. 2022. szeptember 5-i Ley 16/2022, de reforma del texto refundido de la Ley Concursal (a fizetéseképtelenségi eljárásról szóló törvény egységes szerkezetbe foglalásának módosításáról szóló, 16/2022. sz. törvény) indokolása (e törvény ülteti át az (EU) 2019/1023 irányelvet a spanyol jogba).
- 4.2. A 2022. szeptember 5-i 16/2022 sz. törvénnyel módosított 2020. május 5-i Real Decreto-Legislativo 1/2020, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal (a fizetéseképtelenségi eljárásról szóló törvény [a továbbiakban: TRLC] egységes szerkezetbe foglalásának elfogadásáról szóló 1/2020. sz. királyi törvényerejű rendelet) 487. cikkének (1) bekezdése (1–6. pont) és (2) bekezdése, 489. cikkének (1) bekezdése (1–8. pont) és (3) bekezdése, valamint 493. cikkének (1) bekezdése (3. pont) és (2) bekezdése.
- 4.3. 2003. december 17-i Ley 58/2003, General Tributaria (az általános adótörvénykönyvről szóló 58/2003. sz. törvény) 43. cikke (1) bekezdésének a) pontja.
- 4.4. A Código Civil (polgári törvénykönyv) 7. cikkének (1) bekezdése.

5. A nemzeti ítélezési gyakorlat

- 5.1. A Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) polgári kollégiuma teljes ülése 991. sz. tanácsának 2019. július 2-i ítélete (ES:TS:2019:2253).
- 5.2. A Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) polgári kollégiuma 1. sz. tanácsának 2022. december 1-jei ítélete (ES:TS:2022:4482).

- 5.3. A Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) polgári kollégiuma 1. sz. tanácsának 2020. december 10-i ítélete (ES:TS:2020:4069).
- 5.4. A Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) közigazgatási kollégiuma 2. sz. tanácsának 2019. július 10-i ítélete (ES:TS:2019:2694).
- 5.5. A Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) közigazgatási kollégiuma 2. sz. tanácsának 2015. november 18-i ítélete (ES:TS:2015:4973), valamint a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) közigazgatási kollégiuma 2. sz. tanácsának 2015. április 9-i ítélete (ES:TS:2015:1491).
- 5.6. Számos tartományi bíróság (különböző időpontokban hozott) ítéletei.

A tényállás és az alapeljárás rövid ismertetése

- 1 2022. július 7-én az adós, A (a jelen ügy alperese) fizetéseképtelenség megállapítása iránti kérelmet terjesztett elő. Ezt megelőzően az adós megkísérelt peren kívüli fizetési megállapodást kötni. A fizetéseképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelem benyújtásakor az adós 537 787,69 euró összegű tartozást jelentett be.
- 2 2022. július 26-án a kérdést előterjesztő bíróság fizetéseképtelenséget megállapító, és cégvagyon hiányában eljárást megszüntető végzést hozott.
- 3 2022. szeptember 28-án az adós kielégítetlen kötelezettségek alóli mentesítés iránti kérelmet nyújtott be, a fizetéseképtelenségi eljárás során nem teljesített kötelezettségek alóli teljes mentesítést kérve.
- 4 2022. október 14-én a jelen ügy felperese, az Agencia Estatal de la Administración Tributaria (országos adóigazgatási ügynökség, Spanyolország; A.E.A.T. vagy adóhivatal) képviselőjében az Abogacía del Estado (állami jogtanácsos, Spanyolország) különböző közjogi követelések fennállására hivatkozva kifogást terjesztett elő a kielégítetlen kötelezettségek alóli mentesítéssel szemben. Konkrétan az adóhivatal azt közölte, hogy A-nak a bejelentett követeléseken kívül 127 170,56 euró összegű köztartozása van. A 127 170,56 euróból 36 108,97 eurót elsőbbségi követelésként, 36 108,97 eurót biztosíték nélküli követelésként, 75 952,50 eurót pedig alárendelt követelésként jelentettek be. Ugyanakkor az adóhivatal azt állítja, hogy a 127 170,56 euróból összesen 114 408,09 euró egy 2017. január 13-i kötelezettséget megállapító jogerős határozatnak felel meg, amely határozatot tehát a kielégítetlen kötelezettségek alóli mentesítés iránti kérelmet megelőző 10 éven belül hozták. Hasonlóképpen, az adósnak vannak egyéb olyan köztartozásai is, amelyek az (EU) 2019/1023 irányelv 2003. szeptember 5-i 16/2022. sz. törvény általi átültetéséből eredő, a fizetéseképtelenségi jog szerinti mentesítési tilalom általános szabálya értelmében nem mentesíthetők.

- 5 A kérdést előterjesztő bíróság 2022. október 19-én megalapozottnak találta az adóhivatal kifogását.
- 6 2022. november 3-án a fizetésképtelen adós kifogást emelt az adóhivatal által előterjesztett kérelemmel szemben.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 7 Az adóhivatal azt kéri a kérdést előterjesztő bíróságtól (első kereseti kérelem), hogy utasítsa el A, a fizetésképtelenségi eljárás alatt álló adós adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségére irányuló kérelmét, mivel 2017. január 13-án – tehát a kielégítetlen kötelezettségek mentesítésére irányuló kérelmet megelőző 10 éven belül – kötelezettséget megállapító jogerős határozat született vele szemben, amiből az következik, hogy az adós nem jóhiszeműen járt el a mentesítés iránti kérelem benyújtásakor. Az A-val szemben hozott kötelezettséget megállapító jogerős határozat a következő ténybeli körülményből ered: A korábban az INVERSIONES MONIKAPITAL, S. L. nevű gazdasági társaság ügyvezetője volt, A-nak a gazdasági társaságban végzett ügyvezetői tevékenysége idején (konkrétan 2010-ben) a társaság nem nyújtott be bizonyos kötelező héabevallásokat. Két évvel később (2012-ben) az adóhivatal adómegállapítási határozatot hozott az INVERSIONES MONIKAPITAL, S. L.-l szemben a célból, hogy e társaság fizesse meg az adóhivatallal szemben fennálló tartozásait. Ezen adómegállapító határozat nem képezte fellebbezés tárgyát. Öt évvel később – konkrétan 2017. január 13-án – az adóhivatal a 2003. december 17-i Ley 58/2003, General Tributaria (az általános adótörvénykönyvről szóló 58/2003. sz. törvény) 43. cikke (1) bekezdésének a) pontja alapján adókötelezettséget megállapító határozatot hozott A-val mint az azon társaság által fizetendő adótartozásokért és adójogi szankciókért való egyetemleges felelőssel szemben, amelynek vezető tisztségviselője volt. E kötelezettség összege 114 408,09 euró. Az adóhivatal szerint az adótartozás megállapításáról szóló határozat jogerős, és ily módon kizárja a mentesítés igénybevételének lehetőségét.
- 8 Ezzel egyidejűleg (második kereseti kérelem) az adóhivatal azt kéri, hogy az A-val szemben fennálló egyéb köztartozásokat (például közlekedési szankciók) nyilvánítsák nem mentesíthetőnek, kivéve, ha alkalmazhatók a TRLC 489. cikke (1) bekezdésének 5. pontjában meghatározott korlátozások.
- 9 Ezen kérelmeket a TRLC 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontja (az adós jóhiszeműségének hiánya miatti adósság alóli mentesítés igénybevétele lehetőségének korlátozása) és az (EU) 2019/1023 irányelvet Spanyolország belső jogrendjébe átültető 2022. szeptember 5-i Ley 16/2022, de reforma del texto refundido de la Ley Concursal (a fizetésképtelenségi eljárásról szóló törvény egységes szerkezetbe foglalásának módosításáról szóló, 16/2022. sz. törvény) módosított TRLC 489. cikke (1) bekezdésének 5. pontja (a mentesítés terjedelmének korlátozása) alapján terjesztették elő.

- 10 A fizetéseképtelenségi eljárás alatt álló adós vitatja az adóhivatal követeléseit. Az (EU) 2019/1023 irányelvre támaszkodva általános jelleggel azt állítja, hogy i. az irányelv célja a teljes adósság alóli mentesítésben való részesülés; ii. hogy az irányelv nem tesz különösebb említést a közjogi követelésekről, de nyomatékosan rámutat arra, hogy a tagállamoknak olyan rendszerekkel kell rendelkezniük, amelyek elősegítik a teljes körű mentesítést, a hitelezők különböző típusai közötti különbségtétel nélkül; iii. hogy elismerve a tagállamok azon lehetőségét, hogy az irányelv 23. cikkének (2) bekezdése alapján bizonyos tartozások tekintetében korlátozzák a mentesítést, ezt a korlátozási jogkört nagyon részletesen és taxatív szabályozzák (és a lehetséges korlátozások felsorolása nem tartalmazza a közjogi követeléseket, bár például a tartási követeléseket igen); valamint iv. végül, hogy a spanyol szabályozás által a közjogi követelések számára biztosított védelem sérti az uniós szabályozásban meghatározott célkitűzést.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid ismertetése

1. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem általános háttere. A kielégítetlen kötelezettségek alóli teljes mentesítéséhez való jog spanyol szabályozásának fejlődése. A jelen ügyben és a C-687/22. és C-111/23. sz. ügyekben előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések közötti hasonlóságok és különbségek

- 11 A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem általános háttereként a jelen bíróság azt emeli ki, hogy az (EU) 2019/1023 irányelvre tekintettel a jelen ügy komoly aggályokat vet fel az ezen irányelvet a spanyol jogrendbe átültető nemzeti jogszabálynak az irányelvvvel való összeegyeztethetőségét illetően. Ezért előzetes döntéshozatal céljából több kérdést terjeszt az Európai Unió Bírósága elé, amely kérdéseket a kérdést előterjesztő bíróság két csoportba sorol:
- a. Előzetes döntéshozatal céljából a teljes adósság alóli mentesítés igénybevételéhez való jogra vonatkozóan az (EU) 2019/1023 irányelv 23. cikke (2) bekezdésének helyes értelmezésével összefüggésben előterjesztett kérdések.
 - b. Előzetes döntéshozatal céljából a teljes adósság alóli mentesítés terjedelmére vonatkozóan az (EU) 2019/1023 irányelv 23. cikke (4) bekezdésének helyes értelmezésével összefüggésben előterjesztett kérdések.
- 12 Mindkét esetben ugyanaz a vezérfonal: a közjogi követelés (vagy köztartozások) szabályozása, amelyet a spanyol jogalkotó – a 2019/1023 irányelvet átültető, a fizetéseképtelenségi eljárásról szóló törvény egységes szerkezetbe foglalásának módosításáról szóló, 2022. szeptember 5-i 16/2022. sz. törvény révén – a 2020. május 5-i 1/2020. sz. királyi törvényerejű rendelettel vezetett be.
- 13 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a 16/2022. sz. törvény két különböző időpontban – az (EU) 2019/1023 irányelvvvel valószínűleg nem

összeegyeztethető – biztosított fokozott védelmet a közjogi követeléseknek: (1) Az (EU) 2019/1023 irányelv 23. cikke (2) bekezdésének a TRLC 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontjába való átültetése során, amennyiben bizonyos közjogi követelések a jóhiszeműség jogi fogalmának jogszabály útján történő meghatározására szolgálnak. Továbbá (2) az (EU) 2019/1023 irányelv 23. cikke (4) bekezdésének a TRLC 489. cikke (1) bekezdésének 5. pontjában foglalt átültetése során, amennyiben általános jelleggel a közjogi követelés alól nem lehetséges a mentesítés.

- 14 Az alábbiakban röviden áttekintésre kerül a köztartozásokkal kapcsolatos, kielégítetlen kötelezettségek alóli teljes mentesítéshez való jog szabályozásának fejlődése a spanyol jogrendben. A teljes adósság alóli mentesítéshez való jogot (úgynevezett „kielégítetlen kötelezettségek alóli mentesítés”) 2013-ban, az akkoriban hatályos fizetéseképtelenségi eljárásról szóló törvény (LC 22/2003) 178. cikkének módosításával vezették be a spanyol jogrendbe. A mentesítési rendszert 2015-ben továbbfejlesztették a 22/2003. sz. törvény újabb módosítása által, és a törvény kiegészült a 178a. cikkel. Az ezen új cikkben foglalt szabályozás számos bírósági értelmezés tárgyát képezte. A vita lényegében a közjogi követelésekre vonatkozó mentesítés terjedelmére vonatkozott, ami a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) polgári kollégiuma teljes ülése 2019. július 2-i fontos ítéletének (ROJ: STS 2253/2019 – ES:TS:2019:2253) meghozatalához vezetett: A spanyol jog paraméterei szerint ez az ítélet a szó szoros értelmében „precedens teremtett”, és így jogforrássá vált. Ebben az ítéletben a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) úgy ítélte meg, hogy amennyiben az adósság alóli mentesítést azonnali mentesítéssel érik el (szemben a fizetési ütemterv útján történő mentesítéssel), a közjogi követelés nagy része alól mentesítés történhet. 2020-ban a kormány a fizetéseképtelenségi eljárásról szóló törvény (TRLC) egységes szerkezetbe foglalásának elfogadásáról szóló, 2020. május 5-i 1/2020. sz. királyi törvényerejű rendelettel az adósság alóli mentesítés igénybeviteléhez való joggal kapcsolatban új szabályozást vezetett be, amely a közjogi követelések számára kedvezőbb rendszert biztosít, mint amely a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) fent hivatkozott ítéletéből következik. Számos bírósági és bíróság úgy vélte, hogy a kormány által alkalmazott jogalkotási eszköz (egy királyi törvényerejű rendelet, amely kizárólag a már létező szabályok átdolgozására vonatkozhat, új szabályozást azonban nem alkothat) sérti az *ultra vires* elvét, ezért úgy határozott, hogy nem alkalmazza ezt az új rendszert, és a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság, Spanyolország) ítélkezési gyakorlata által kialakított rendszerhez tartja magát. Végül 2022-ben a 16/2022. sz. törvénnyel átültetésre került az (EU) 2019/1023 irányelv, és ennek érdekében módosították a TRLC-t. Ez utóbbi reform általánosságban a közjogi követelések fokozott védelmét vagy nagyfokú védelmét eredményezte, ami e bíróság szerint összeegyeztethetetlen lehet az átültetett irányelvvel, különösen az (EU) 2019/1023 irányelv 23. cikkének (2) és (4) bekezdésével.
- 15 Másrészt a jelen ügyben előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések hasonlóságokat és különbségeket mutatnak az Audiencia Provincial de Alicante (alicante- i fellebbviteli bíróság, Spanyolország) által a C-687/22. sz. (Agencia

Estatal de la Administración Tributaria, országos adóigazgatási ügynökség, Spanyolország) és a C-111/23. sz. (Agencia Estatal de la Administración Tributaria, országos adóigazgatási ügynökség) ügyben előterjesztett kérdésekkel. Az e két előzetes döntéshozatal iránti kérelemben előterjesztett kérdések némelyike átfedést mutat a jelen ügyben előterjesztett kérdésekkel. Az ezen ügyekben adott válaszok ennél fogva befolyásolhatják a jelen ügyben adandó válaszokat. A C-687/22. és C-111/23. sz. ügyektől eltérően azonban a jelen ügyben az uniós jog értelmezésével kapcsolatos kétségek közvetlenül a 2019/1023 irányelvet átültető jogszabályra, azaz a 2022. szeptember 26-án hatályba lépett, fizetésképtelenségi eljárásról szóló törvény egységes szerkezetbe foglalásának módosításáról szóló, 2022. szeptember 5-i 16/2022. sz. törvényre vonatkoznak. Ezzel szemben a C-687/22. és C-111/23. sz. ügyekben az (EU) 2019/1023 irányelv átültetését megelőző és az átültetési határidő lejártá előtt bevezetett spanyol jogszabály vonatkozásában a bíróság az uniós jog értelmezését kéri az Európai Unió Bíróságától. Noha e korábbi szabályozás nem ülteti át az (EU) 2019/1023 irányelvet, kiemelendő, hogy az ellentétes lehet az uniós joggal, mivel súlyosan veszélyezteti a 2019/1023 irányelv által meghatározott célt (lásd többek között: a Bíróság 1997. december 18-i Inter-Environnement Wallonie ítélete, C-129/96, EU:C:1997:628, 50. pont).

2. Az (EU) 2019/1023 irányelv 23. cikke (2) bekezdésének értelmezésével kapcsolatos kétségek

- 16 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett 1.1) kérdés. A kérdést előterjesztő bíróság felhívja a figyelmet arra az ellentmondásra, hogy az (EU) 2019/1023 irányelvnek a spanyol jogalkotó általi (a 16/2022. sz. törvénnyel történő) átültetése az adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetősége tekintetében az átültető szabály előtti rendszerhez képest szigorúbb rendszer bevezetését eredményezte. Konkrétan, a TRLC 487. cikkének jelenlegi szövege tartalmazza a kielégítetlen kötelezettségek alóli teljes mentesítés igénybevételének korlátozásait, illetve az igénybevétel alóli kivételeket. E kivételek egyike – amely e cikk (1) bekezdésének 2 pontjában szerepel, és amely azon alapul, hogy a mentesítés iránti kérelmet megelőző 10 éven belül adókötelezettséget megállapító jogerős határozat született az adóssal szemben – a jelen ügyben alapul szolgált arra, hogy az adóhivatal kifogásolja az A által benyújtott, kötelezettségek alóli mentesítés iránti kérelmet.
- 17 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint olyan kivételről van szó, amely nem kapcsolódik az irányelv 23. cikkének (2) bekezdésében a mentesítés igénybevételének lehetőségére vonatkozó kivételek pusztán példálózó jellegű felsorolásához. E pusztán példálózó jelleg különleges felügyeleti kötelezettségeket ír elő annak megakadályozása érdekében, hogy a tagállamok a jóhiszeműség túlzott körülhatárolásával kiürítsék a teljes adósság alóli mentesítéshez való jog tartalmát. Ezenfelül, az említett kivételt újonnan vezették be a spanyol szabályozásba, mivel az átültetést megelőző változatokban nem szerepelt, és ez egy új körülhatárolási követelmény bevezetését jelenti annak meghatározására,

hogy mit kell érteni „az adós jóhiszeműsége” alatt (ami a kielégítetlen kötelezettségek alóli mentesítéshez való jog szükséges előfeltétele).

- 18 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a teljes adósság alóli mentesítéshez való jog közösségi eredetű jog, és a nemzeti szabályozás nem veszélyeztetheti e jog lényeges tartalmát. E jogot továbbá az Európai Unió Alapjogi Chartájának 15. cikkével (A foglalkozás megválasztásának szabadsága és a munkavállaláshoz való jog) és 16. cikkével (A vállalkozás szabadsága) összefüggésben kell értelmezni, mivel a teljes adósság alóli mentesítés igénybevételenek lehetősége nélkül a túlzottan eladósodott vállalkozók nem tudják majd folytatni vállalkozói tevékenységüket. Végső soron a teljes adósság alóli mentesítéshez való jog alapvető fontosságú a dinamikus és versenyképes piacok biztosítása érdekében, ami elsősorban az egységes piacot érinti.
- 19 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett 1.2) kérdés. Ez a kérdés annyiban indokolt, hogy úgy tűnik, hogy a TRLC 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontjában bevezetett szabály – amely úgy rendelkezik, hogy nem mentesülhet a kielégítetlen kötelezettség alól az az adós, akit a mentesítés iránti kérelmet megelőző 10 évben az adóügyi, társadalombiztosítási vagy szociális rendelkezések különösen súlyos megsértése miatt jogerős közigazgatási határozattal szankcionáltak, vagy akivel szemben ugyanezen 10 éves időszakon belül kötelezettséget megállapító jogerős határozat született, kivéve, ha a mentesítés iránti kérelem benyújtásának napján az adós teljes mértékben eleget tett a kötelezettségének – a közjogi követelés fizetése képtelenségi eljárás keretében biztosított védelmen túli védelmének megteremtésére irányul, és ezáltal burkoltan módosítja a hitelezői követelések elsőbbségi sorrendjét.
- 20 E megfogalmazás ugyanis egyértelmű ösztönzést jelent: a túlzottan eladósodott vállalkozó, aki súlyos vagy különösen súlyos adóbűncselekményt követett el, vagy (a súlyosságtól függetlenül) megsértette a társadalombiztosítási vagy szociális rendelkezéseket, vagy akivel szemben kötelezettséget megállapító határozat született, a mentesítés iránti kérelem benyújtása előtt nagy valószínűséggel inkább teljesíti az e jogcímen fennálló kötelezettségét, mivel ha nem így tenné, nem lenne lehetősége arra, hogy mentesítést vegyen igénybe bármely másik kötelezettség tekintetében. Ez a hatás akkor is érvényesül, ha a fizetése képtelenséget már megállapították. Összefoglalva, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a TRLC 487. cikke (1) bekezdése 2. pontjának szövege nem a tisztességtelen adós azonosítására irányul, hanem inkább arra, hogy a vállalkozót olyan közjogi követelések kielégítésére kötelezze, amelyek kielégítése a fizetése képtelenségi eljárás során nehezen lenne lehetséges. Ezenkívül, e megfogalmazás negatív piaci hatásokat fejt ki, mivel az adós inkább a köztartozásokat fizeti meg, minthogy más elsőbbségi hitelezőket vagy biztosíték nélküli hitelezőket, például beszállítóit elégítse ki.
- 21 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett 1.3) kérdés. E kérdés az adókötelezettség megállapításának jellegén és jellemzőin alapul. A kérdést előterjesztő bíróság nem vonja kétségbe e (a Ley General Tributaria [általános

adótörvénykönyv] 41., 42. és 43. cikkében szabályozott) mechanizmus szilárd alapjait, megállapítja azonban: i. hogy az adókötelezettség megállapítása egyértelműen bevételsszerzési célt szolgál, és nem a másodlagos kötelezett pénzügyi teljesítőképességét, hanem egy harmadik fél, a főkötelezett (a jelen esetben az INVERSIONES MONIKAPITAL, S. L. gazdasági társaság) pénzügyi teljesítőképességét veszi figyelembe), ezért a kötelezettség megállapítása nem támaszkodhat a közkiadások támogatására vonatkozó általános „szolidaritási kötelezettségre”; ii. hogy a kötelezettséget viselő másodlagosan felelős, az adókövetelés személyi kezésének szerepét tölti be; iii. hogy a társaság vezetőjének pusztán gondatlansága anélkül elegendő a kötelezettség megállapításához, hogy rosszhiszeműség vagy csalárd szándék fennállása lenne szükséges; iv. hogy a tisztán gondatlan magatartás aligha tekinthető egyenértékűnek a munkáltatói rosszhiszeműséggel, amelyen az (EU) 2019/1023 irányelv 23. cikkének (2) bekezdése alapul, valamint v. hogy a spanyol jogrendben a mentesítés igénybevételének lehetőségéhez a fizetéseképtelenség előzetes megállapítása szükséges, és nem vitatott, hogy A-t nem marasztalták el fizetéseképtelenségi eljárásában.

- 22 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett 1.4) kérdés. A TRLC 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontja tíz éves időkeretet állapít meg, amely alatt nem érvényesíthető a kielégítetlen kötelezettségek alóli mentesítés, és amely határidőt a szankció kiszabásától (adóügyi, társadalombiztosítási vagy szociális rendelkezések megsértése esetén) vagy a kötelezettséget megállapító jogerős határozat meghozatalának napjától kell számítani. Amint látható, ezen időtartamot nem a szankciót kiváltó esemény bekövetkeztének időpontja (azaz a jogsértés elkövetésének időpontja) vagy a kötelezettséget megállapító jogerős határozat alapjául szolgáló esemény bekövetkeztének időpontja (azaz az adósság keletkezésének vagy elismerésének időpontja) alapján számítják ki. A bíróság nem tartja észszerűnek, hogy az adós rosszhiszeműségének megítélésére nyitva álló időtartam ilyen hosszú legyen. Álláspontja szerint teljesen aránytalan határidőről van szó. Ráadásul az az időtartam, amely alatt az adós nem veheti igénybe a teljes adósság alóli mentesítést, számos tényezőtől függ (többek között a közigazgatás szankciók kiszabásában vagy a határozatok elfogadásában való hatékonyságától), olyan tényezőktől, amelyek nem függenek össze az adós piaci magatartásával. Hasonlóképpen, ha ilyen hosszú határidőket állapítanak meg – amelyek során az adós nem mentesülhet az adósságok alól –, akkor az adós valószínűleg arra kényszerül, hogy a feketegazdaságban tevékenykedjen. Másrészt e nemzeti szabályozás eredménye az, hogy fokozza az adós arra való ösztönzését, hogy mihamarabb teljesítse az e jogcímen fennálló kötelezettségét (szankciók vagy kötelezettséget megállapító határozatok), mivel ha nem így tesz, sokkal hosszabb ideig nem veheti igénybe bármely más kötelezettségek alóli mentesítés lehetőségét. Ez pedig azt jelenti, hogy ismételten meg kell erősíteni a közjogi követelések más követelésekkel szembeni helyzetét.
- 23 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett 1.5) kérdés. Az irányelv 23. cikkének (2) bekezdése kifejezetten úgy rendelkezik, hogy az irányelv (teljes adósság alóli mentesítés igénybevételének lehetőségére vonatkozó) 20–22. cikkének

rendelkezései alóli korlátozásoknak vagy kivételeknek „kellően indokoltnak” kell lenniük. A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint a 16/2022. sz. törvény indokolása – amely törvény a TRLC vitatott cikkeinek jelenlegi szövegét előírta – nem tűnik kellően megalapozottnak a TRLC 487. cikke (1) bekezdésének 2. pontjában kifejezetten meghatározott korlátok magyarázatára. Az irányelv 20. cikke szerinti teljes mentesítés igénybevételéhez való jog elismerése következtében az irányelv 23. cikkének (2) bekezdése különleges indokolási kötelezettséget ír elő a nemzeti jogalkotó által megállapított kizárások tekintetében, amely indokolásnak minden egyes konkrét kizárást igazolnia kell; a pusztán általános indokolás nem elegendő. Kizárólag így állapítható meg, hogy a nemzeti jogalkotó tiszteletben tartotta-e a jóhiszeműség közösségi fogalmát. A konkrét indokolás sokkal szükségesebb az olyan rendszerekben, mint a spanyol, amely a jóhiszeműség szabályozási (és nem értékelő) rendszerét választotta, amely rendszer szinte teljes mértékben korlátozza a bíróság mérlegelési mozgásterét. Ezenfelül, egy a jóhiszeműség szabályozásán alapuló rendszer esetében fennáll a veszélye annak, hogy eltérő és a teljes mentesítéshez való jog elismerésétől eltérő és azzal ellentétes célokat erősít meg. Ez még nyilvánvalóbbnak tűnik akkor, ha a mentesítés igénybevételéhez való jog gyakorlásának az a feltétele, hogy korábban nem született kötelezettséget megállapító jogerős határozat. Amint az említésre került, a spanyol jogban ez egy *ex novo* eset, amelyet az irányelv 23. cikkének (2) bekezdésében szereplő példálózó felsorolás sem tartalmaz, és amelynek esetében nem a rosszhiszeműség vagy a szándékosság, hanem pusztán valamely „kötelességszegés” fennállása szükséges. Megfelelnek-e a fentiek az (EU) 2019/1023 irányelvben előírt rosszhiszemű magatartás fennállásának?

3. Az (EU) 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdésével kapcsolatos értelmezési kétségek

- 24 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett 2.1) kérdés. E kérdés nagyon szorosan kapcsolódik a C-687/22. és C-111/23. sz. ügyekben előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekhez. Amint az említésre került, ez utóbbi előzetes döntéshozatal iránti kérelmek az irányelv átültetését megelőzően hatályban lévő szabályozásra vonatkoznak. Az átültetést követően, és mivel a TRLC 489. cikke (1) bekezdésének 5. pontja kiterjesztette a mentesítésből kizárt adósságcategóriákat, a bíróság úgy ítélte meg, hogy a jelen ügyben e kérdést az Európai Unió Bírósága elé kell terjeszteni.
- 25 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett 2.2) kérdés. A TRLC 489. cikke (1) bekezdésének 5. pontja felállította a közjogi követelések alóli mentesítés tilalmának általános szabályát. Kétségtelen, hogy létezik egy korlátozott felsorolás a kivételekről, noha az e jogcímen mentesíthető maximális összegek nagyon alacsonyak. A kérdést előterjesztő bíróság azonban úgy véli, hogy a közjogi követelés nem olyan követelés, amelyet az irányelv nem mentesíthetőként szabályoz. Az irányelv spanyolországi átültetését megelőzően sem volt általános szabály a közjogi követelés alóli mentesítés tilalma. A Tribunal Supremo

(legfelsőbb bíróság) az üzleti kudarc és a fizetéseképtelenség új megközelítéséről szóló, 2014. március 12-i bizottsági ajánlás, és a 2015. február 27-i Real Decreto-ley 1/2015, de mecanismo de segunda oportunidad, reducción de carga financiera y otras medidas de orden sociala (a második esély mechanizmusáról, a pénzügyi terhek csökkentéséről és egyéb szociális intézkedésekről szóló 1/2015. sz. királyi törvényerejű rendelet) preambuluma hivatkozva úgy ítélte meg, hogy az uniós joggal összhangban álló álláspont a közjogi követelések alóli mentesítést vagy legalábbis a közjogi követelések nem abszolút védelmét támogatja. Mint látható, a spanyol jog e tekintetben való későbbi fejlődése (és különösen az irányelv átültetését követően) ezzel ellentétes irányba haladt. A kérdést előterjesztő bíróságnak komoly kétségei vannak egy olyan szabály uniós joggal való összeegyeztethetőségét illetően, amely általános jelleggel zárja ki a köztartozásokat anélkül, hogy figyelembe venné az adósság sajátos jellegét vagy azt az arányt, amelyet ezen adósság az összes kötelezettséghez képest képvisel.

- 26 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett 2.3) kérdés. Az (EU) 2019/1023 irányelvvel való esetleges összeegyeztethetlenséggel kapcsolatos kétségek tovább erősödnek, ha a korábbi kétségekhez (előzetes döntéshozatalra előterjesztett 2.2) kérdés) az is hozzáadódik, hogy a közjogi követelések kizárását a spanyol átültető jogszabályok a köztartozások valamennyi típusára vonatkozóan előírják, fizetéseképtelenségi besorolásukra való tekintet nélkül. A kérdést előterjesztő bíróság szerint a TRLC 489. cikke (1) bekezdése 5. pontjának jelenlegi szövege nem egyeztethető össze az általános fizetéseképtelenségi rendszerrel, igazolatlan eltérő bánásmódot eredményez, és alaptalanul előnyben részesíti a biztosíték nélküli és alárendelt követeléseket az azonos vagy magasabb szintű követelésekkel szemben. Ez veszélyezteti a gazdasági szerkezet versenyképességét, és elfogadhatatlan versenykülönbségeket idéz elő a tagállamok között. A kérdést előterjesztő bíróság szerint a fizetéseképtelenségi eljárás rendszerének támogatása érdekében az államot ugyanúgy kell kezelni, mint a többi hitelezőt. Nem szólnak nyomós érvek annak megállapítása mellett, hogy ha a törvény a biztosítékkal nem rendelkező hitelezőket arra kötelezi, hogy lemondjanak jogos követeléseikről, akkor az állam ne tartsa be ugyanezeket a szabályokat. E végkövetkeztetést nem befolyásolja az, hogy bizonyos köztartozások kivételt képeznek a mentesítés alól (a különösen súlyos közigazgatási szankciók esetében, amelyek esetében figyelembe veszik az adósság sajátos jellegét [szankcionáló jellegű] és tulajdonságát [különösen súlyos], ami feltárhatja az adós rosszhiszeműségét). Ami azonban nem tűnik észszerűnek, az a közjogi követelések alóli mentesítés tilalmára vonatkozó általános szabály.
- 27 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett 2.4) kérdés. A fentiekben (az előzetes döntéshozatalra előterjesztett 2.2) kérdés) már említésre került, hogy léteznek bizonyos kivételek a közjogi követelések alóli mentesítés általános szabálya alól, de csak a közjogi követelések szűkített felsorolására és korlátozott összegekre vonatkozóan. A kérdést előterjesztő bíróság szerint az ilyen korlátozott összegek önkényesnek tűnnek. Olyan korlátról van szó, amely nem függ össze a tartozás teljes összegével, és amelyet az átültető szabály nem indokol. Az arányosság szabálya nem teljesül. Ezen összegek pedig nem biztosítják, hogy az adós egy

második esélyt kaphasson. A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint mindez megfosztaná lényegétől a teljes adósság alóli mentesítéshez való jogot.

- 28 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett 2.5) kérdés. A teljes mentesítéshez való jog korlátai és kizárása igazolásának kérdésére visszatérve emlékeztetni kell arra, hogy az egyetlen igazolás az átültető szabály, a 16/2022. sz. törvény indokolásában található. Ez az igazolás azonban kizárólag a TRLC 489. cikkében előírt kizárásokra vonatkozik, a TRLC 487. cikkének korlátaira azonban nem. A kérdést előterjesztő bíróság áttekinti az említett indokolásban foglalt igazolás főbb jellemzőit: a) Az indokolás általános elveken alapul (megemlíti, hogy egy igazságosságon, szolidaritáson és a jogállamiságon alapuló társadalom számára bizonyos tartozások – így például a tartási követelések, köztartozások, bűncselekmény elkövetéséből eredő tartozások, jogellenes károkozásért való felelősségből eredő tartozások – kielégítése különös jelentőséggel bír). b) A mentesítés alóli kivételek felsorolása pusztán példálózó jellegű, amely felsorolás ezért az összes esetet *en bloc* igazolja, anélkül, hogy figyelembe venné az egyes esetek eltérő jellegét. (c) A közjogi követelés keveredik a tartási követelésekkel, a bűncselekmény elkövetéséből eredő tartozásokkal és a jogellenes károkozásért való felelősségből eredő tartozásokkal. E három kategória kifejezetten szerepel az (EU) 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdésében foglalt felsorolásban. A közjogi követelések vagy köztartozások azonban nem szerepelnek az irányelv 23. cikkének (4) bekezdésében szereplő felsorolásban.
- 29 A fentiekre tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy: (1) Lehetséges-e, hogy a nemzeti jogalkotó *en bloc* és nem esetről esetre igazolja a mentesítés tilalmának minden egyes esetét. (2) Az (EU) 2019/1023 irányelv 23. cikkének (4) bekezdése alá nem tartozó adósságtípusok – mint például a köztartozások – nem igényelnek-e különleges indokolást, valamint (3), hogy az irányelv 23. cikkének (4) bekezdésére tekintettel elegendő indokolás-e az arra való hivatkozás, hogy bizonyos tartozások teljesítése különleges jelentőséggel bír az igazságosságon, szolidaritáson és a jogállamiságon alapuló társadalom szempontjából.